

เทศน์อบรมฆราวาส ณ กุฏิหลวงตา สวันแสงธรรม
เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕ (๑๙:๐๐ น.)

นิสสัยเราชอบพุทธโธ

แต่ก่อนวัดโยธานิมิต หนองซอนกว้าง กรมทหารอุดรนี่ก็ ท่านพระครูท่านเดิน จงกรมอยู่เป็นประจำ ท่านพระครูปลัดอะไร สมณศักดิ์ท่านเราจำไม่ได้ แต่ท่านก็เป็นพระ ครูไปจนกระทั่งท่านมรณภาพนะ ดูเหมือนไม่ได้เป็นเจ้าของ ท่านเดินจงกรมนะ ตอนเช้า ท่านออกแต่เช้า ที ๔ ท่านออกแล้วนะ ออกไปเดินจงกรมหน้าโบสถ์ ท่านนอนอยู่หลังพระ ประธานในโบสถ์ ท่านมีเตียงนอนข้างหลังพระประธาน ใต้เราเป็นนาคฝึกหัดบวช ยังไม่ได้ บวช นอนอยู่ทางหน้าโบสถ์ แต่อยู่ในโบสถ์นั่นแหละ ท่านก็ปฏิบัติตามวินัยโดยถูกต้อง คือ พระกับฆราวาสนอนร่วมกัน อยู่ในกุฏิหลังเดียวกัน ที่มุ้งที่บังอันเดียวกัน ได้เพียง ๓ คืน เลยนั่นไม่ได้ ปรับอาบัติ

ทีนี้เพื่อแก้พระวินัยข้อนี้ก็ชื่อว่า พอถึงคืนที่ ๓ นั้น ท่านออกไปเสีย เช่นไปเดิน จงกรมข้างนอก ไปสว่างอยู่ข้างนอกเสีย ไม่ได้สว่างด้วยกันกับฆราวาสที่นอนร่วมกัน นั่นก็ เรียกว่า ไม่เป็นอาบัติ นอนได้ ๒ คืน คืนที่ ๓ ท่านลุกแต่เช้า ไม่ให้สว่างไปด้วยกัน ลุกออกไปเดินจงกรมเสีย วันหลังก็ตั้งได้อีก ๑ คืน ๒ คืนไปอีก พอถึงนั้นก็หลีกอย่างนั้น นอนได้ ตลอดไปตามพระวินัย นี่ท่านก็ทำอย่างนั้น เราก็สังเกตท่านอยู่ ท่านเดินจงกรมแต่เช้า ตั้ง แต่ตี ๔ พอสว่างแล้วท่านก็เข้ามาในโบสถ์ ไหว้พระก่อนไปบิณฑบาต

วัดโยธานิมิตนี้ก่อนบิณฑบาตไหว้พระเสียก่อน พอสว่างแล้วก็ไหว้พระ ไหว้พระ เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ถึงเวลาออกบิณฑบาต อย่างนี้เป็นประจำ แต่ทุกวันจะเปลี่ยนแปลงยัง ไงเราไม่ทราบ แต่สมัยที่เราอยู่เป็นอย่างนั้น ท่านเดินจงกรมเป็นประจำตอนเช้า กลางคืน ถ้าวินไหน ท่านไม่เหน็ดเหนื่อยมาก มีเวลาท่านก็ออกเดินเหมือนกัน ไม่ใช่จะรอเดินแต่ ตอนเช้าอย่างเดียว กลางคืนท่านก็เดิน แต่ไม่เหมือนตอนเช้า รู้สึกจะแทบทุกเช้านะ เพราะ ฉะนั้นเรื่องหักราตรี หักเวลานี้จึงไม่มีปัญหาสำหรับท่าน ท่านออกก่อน ไปสว่างอยู่ข้างนอก นี้เสียไม่ถึง ๓ คืนอะไรเลย

นี่แหละที่เราเวลาบวชแล้วเราก็สนใจ เราเป็นนาคเราก็สังเกตตลอดท่านเดินจงกรม ยังไง ๆ เราเป็นฆราวาสก็มีผู้สอนอยู่ ก็ท่านนี่แหละ ท่านไปบ้านตาต เป็นวัดอยู่ที่นั่น เวลา ท่านไปท่านสอนเรื่องภาวนา เราก็พอจำได้บ้าง ทีนี้เวลามาเป็นนาคจะบวชนั้นก็คอยสังเกต ดูท่านตลอดเวลา พอบวชแล้ว เราก็เดินจงกรมเหมือนกัน ภาวนาเหมือนกัน เวลาเข้าไปหา

ท่านไปศึกษาใต้ถ้ำกับท่านเรื่องภาวณา จะให้ภาวณายังไงกระผมอยากภาวณา อยากเดินจงกรม จะเอาคำไหนเป็นคำภาวณา ท่านว่าอย่างงั้นนะ ท่านก็บอกว่า เอ้อ เอาพุทโธนะ เราก็เอาพุทโธ แน่ะ ท่านว่าอย่างงี้

เราก็จับเอาพุทโธ ติดตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งมาถึงปัจจุบัน นิสัยเราเลยติดกับพุทโธ พอพูดพุทโธนี้โล่งในหัวใจ อย่างอื่นถึงจะเป็นภาษาธรรมด้วยกันก็ตาม แต่ก็เข้ากับจิต นิสัยของรายใดที่จะชอบธรรมบทใด จึงต้องนำธรรมบทนั้นมาบริกรรมให้เหมาะกับจิต นิสัยของตัวเองแล้วมันก็โล่งไปเลย เราถึงได้มาภาวณา ท่านสอนอย่างงั้น จำได้นะ ให้เอาพุทโธนะ เราก็เอาพุทโธแหละ เราก็เลยภาวณาพุทโธเรื่อย

ท่านพระครูท่านมีเดินจงกรม ภาวณาตลอด สวดมนต์เก่ง ส่วนมากพระปริยัติไม่ค่อยเห็นเดินจงกรมกันนะ ไม่เห็น เราเรียนหนังสืออยู่ เพราะเรามันไปทุกแห่งทุกหน การศึกษาเล่าเรียนก็กว้างขวาง ไปทุกแห่งทุกหน ไม่ค่อยเห็นพระปริยัติเดินจงกรมนะ เพราะฉะนั้นเวลาเรามีความสนใจทางจิตตภาวนา เราจึงต้องทำแบบลับ ๆ เอา ก็ไปโดนเสียก่อนนั้นแหละ เหตุที่จะมาใช้ปัญญาใหม่นะ ก็ทำตามนิสัยของตน เวลาหยุดเรียนหนังสือแล้วนี้ ลงเดินจงกรมตอนเจ็บบ ๆ อย่างอยู่วัดโยธาฯ นี้ พอหยุดเรียนหนังสือก็ลงเดินจงกรม ใช้เวลาภาวณา ๑ ชั่วโมง ทั้งเดินจงกรม ทั้งนั่งสมาธิ รวมไม่ให้ต่ำกว่า ๑ ชั่วโมง เป็นอย่างนั้นเป็นประจำ

ทีนี้เวลาไปเรียนหนังสือในที่ต่าง ๆ อยากเดินจงกรมก็ไปเดินซิ ก็ไปเจอพวกลิงค้างอย่างเดียวกันนั้นแหละ พอเจ็บบ ๆ เราก็ไปเดินจงกรมของเรา เพื่อนฝูงพวกลิงด้วยกันมาเห็น “นี่เดินอะไร” ใ้เราก็เชื่อซ่าตอนนั้นยัง 모르 ยังไม่ถูกหมัด มันไม่ได้ระวัง เราก็บอกว่า “เดินจงกรม” เราก็ว่างั้นแหละ “โธ จะไปสวรรค์ นิพพาน เตียวนี้เหรอ” ไปแล้วนะ มันเป็นอย่างนั้นนะพวกลิง จะไปปรับโทษปรับกรรมอะไรกับมันไม่ได้ มันแขนซ้ายแขนขวาเหมือนต่อยกันนี้ ไม่ทราบใครเจ็บใครไม่เจ็บเพราะแขนซ้ายแขนขวา จะไปถือสิทธิ์สาหัสโธ “จะไปสวรรค์นิพพานเตียวนี้เหรอ รอกันเสียก่อนนะ ให้เรียนจบเสียก่อน ค่อยไปด้วยกัน” กูตายแล้ว เสียท่าแล้ว

คราวหลังแก้ใหม่ ทีนี้แก้แน่ ดู ดึก ๆ นั้นแหละเราถึงจะลงเดิน กลางวันไม่เดิน เพราะเรียนหนังสือ พอดึก ๆ เจ็บบหมดแล้ว ก็ด้อมลงไปเดิน เวลาใคร พวกเพื่อนพวกฝูงเดินผ่านมา “ทำอะไรวะ” “อ้อ เปลี่ยนบรรยากาศละซี” แก้แล้วนะนั้นนะ “มันเหน็ดเหนื่อย นั่งเรียนหนังสือนานก็เดินเปลี่ยนบรรยากาศ” ทีนี้ก็ไม่มีความว่า เราแก้ถูกนี่นะ

เปลี่ยนบรรยากาศบ้างซี จากนั้นก็ต้องหาวิธีอย่างนี้ เราไม่เคยพูดให้ใครฟังเลยนะ ว่าเราสนใจภาวณา และเราเดินจงกรม ตั้งแต่เรียนจนกระทั่งออกปฏิบัติ หากทำอยู่เป็นประจำ

เพราะเมื่อมันยังไม่เข้าแก่กันแล้วจะพูดได้ยังไงใช้ไหม ก็จะชวนไปสวรรค์นิพพานเดี๋ยวนั้น เราไม่ได้ภาวนาเขาก็จะชวนไปเดี๋ยวนั้น ให้เรียนจบเสียก่อนไปด้วยกัน นำโมโหนะ อยากว่าอะไรมันก็ได้เรื่อง นี่ชิมันถึงได้มาพลิกใหม่ เรียนหนังสืออยู่ที่ทำอย่างนั้นแหละ ไม่เคยละ หากไม่เคยพูดให้ใครฟัง ภาวณาไม่พูดเลย เดินจงกรมไม่เคยพูดเลย เหมือนไม่เคยปฏิบัติ เพราะไม่เข้าแก่กันจะพูดหาอะไร อันใดที่เข้าแก่ก็คือการศึกษาเล่าเรียนก็พูดกันไปตามนั้นเสีย ส่วนทางด้านปฏิบัติไม่พูดเลยแหละ ปิดอย่างมิดตัวเลย ไม่มีใครรู้ว่าเราภาวนา จิตของเราเป็นยังไง ๆ ไม่มีใครรู้ เพราะไม่พูดให้ฟัง

ตอนออกปฏิบัติละที่นี้ ถึงได้ทำอย่างเปิดเผย เพราะพระท่านก็ทำของท่านอยู่แล้ว เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ถือเป็นงานประจำตัวสำหรับพระกรรมฐานเรา ไปที่ไหนท่านก็ทำอย่างนั้น มันก็ออกหน้าออกตาเป็นงานธรรมดา ๆ ได้ ไม่มีอะไรที่จะระมัดระวัง เวลาออกกรรมฐานแล้วถึงได้ออกอย่างเปิดเผยเต็มเม็ดเต็มหน่วยทุกอย่าง ตั้งแต่เรียนหนังสือนี้เก็บอย่างนั้น ไม่ให้ใครทราบเลย เราเคยพูดแล้วให้บรรดาพี่น้องทั้งหลายฟัง จิตของเราได้ความอัศจรรย์ถึง ๓ หน จิตรวม ในเวลาเรียนหนังสืออยู่ ๗ ปี เราภาวนาไม่หยุด แต่มันรวมได้เพียง ๓ หนเท่านั้น ไม่เลย ๓ หน จึงจำได้ทุกหนเลย

โฮ เวลามันรวมมันอัศจรรย์จริง ๆ นะ แหม จิตใจมันว้าวุ่นซุ่มมัวอยู่กับอะไร มันเป็นนิสัยของมัน คิดอะไร ๆ แล้วเวลาเราภาวนา ภาวณาก็เอาพุทโธที่ท่านพระครูสอนนั้นแหละ นั่งภาวนาพุทโธ ๆ นี่เอาเฉพาะวันเป็นนะ ที่มันไม่เป็นก็วันก็ไม่สนใจกับหัวมันแหละ เอาวันที่มันเป็น ก็นั่งธรรมดา ภาวนาพุทโธ ๆ ๆ ตั้งสติไว้ดีกับพุทโธ ๆ บทเวลามันจะมีแปลก ๆ อยู่นะ พอกำหนดพุทโธ ๆ สติตั้งไว้กับคำบริกรรมพุทโธ ๆ ถึยิบ ไม่ให้มันคิดออกนอกกลุ่มออกทางอะไร ให้สติควบคุมคำบริกรรมไว้ ที่นี้เวลาเราพุทโธ ๆ ถึยิบเข้าไป มันมีลักษณะ

คือจิตใจของเราที่มันคิดอยู่กว้างขวางตามนิสัยของมันนั่นนะ เทียบกับเหมือนเราตากแหไว้ ที่นี้พอเราพุทโธ ๆ ถึยิบเข้าไป มันเหมือนกับตั้งจอมแหเข้ามา ทางนั้นก็หดเข้ามา รอบตัวของแหมันหดเข้ามา ๆ รอบกระแสน้ำของจิตมันก็หดเข้ามาพร้อม ๆ กัน มันเกิดความสนใจเข้าเป็นแปลก ๆ แล้วก็ขยับเรื่อยละซี สติถึยิบ ๆ หดเข้ามา ๆ เข้ามาถึงตัวนี่ซิ พอเข้ามาถึงตัว ก็กเท่านั้น ขาดไปหมดเลย ไม่มีอะไรเหลือเลยโลกธาตุ เราก็อ้างเป็นหนเดียว มันถึงได้ตื่นเต็นเอนักหนา ตื่นเต็นนะ ความตื่นเต็นมันกวณเราให้จิตถอนออกมา

เสีย เพราะมันไม่เคยเห็นเคยเป็น มันรวมก็เข้ามานี่ เหมือนเมื่อน้ำมหาสมุทรนั้น มันมี เกาะเดียวที่เราอยู่นั้น ตอนเดียวนั้น นอกนั้นมันวิ่งว้างไปหมดเลย ที่อยู่ที่นี้ โอ๊ย ตื่นเต้นนะ พุดไม่ถูก กับความอัศจรรย์ โอ้โฮ ทำไมเป็นอย่างนี้ ๆ ก็เราไม่เคยเป็น ตั้งแต่เกิดมามันฟัง เป็นวันนั้น โอ้โฮ ทำไมเป็นอย่างนี้ ๆ

จิตสงบแน่วลงไปมันขาดหมดเลย มันไม่เหมือนสมาธิธรรมดา มันเป็นสมาธิอะไร ก็ไม่รู้ หลังจากนั้นมาแล้วเราปฏิบัติเรื่องสมาธิภาวนา แต่มันไม่เป็นอย่างนั้นนะ มันเหมือนกับว่าเป็นเครื่องบันดลบันดาลให้เราตื่นเต้นอย่างฝั่งใจก็ได้นะ จากนั้นมาขยับใหญ่เลย วัน นั้นทั้งวันนะ จิตมันอยู่กับผลของการภาวนาที่เป็นในคืนนั้น แต่ผ่านมาแล้ว ส่วนจิตนี้มัน เป็นอารมณ์มันไม่ผ่านนะ มันยินดีปลื้มปีติอยู่นั้น วันนี้จะเอาใหญ่ วันหลังก็เอาใหญ่ เอา ใหญ่เท่าไรมันก็ได้เรื่อง ๆ ทำเท่าไรก็ได้เรื่อง

ที่นี้ก็ค่อยทอดธุระ โอ๊ย ช่างหัวมันเถอะ ทำไปธรรมดา คือตอนนั้นจิตของเรา พุทโธ นี้จริง แต่มันมีอันหนึ่งที่เป็นไปหมายในสิ่งที่เกิดมาแล้ว ผ่านมาแล้ว มันไปเป็นอารมณ์อยู่ข้าง นอก มันก็ไม่เข้าละซี เป็นอารมณ์อดีต ไปยึดอารมณ์อดีตเสีย มันไม่เป็นปัจจุบัน มันก็ไม่ เข้า ทำไป ๆ มันก็ไม่ได้ พอไม่ได้ที่นี้ก็ทอดธุระ ไม่ได้ช่างหัวมันเถอะ แต่การภาวนา ภาวนา ไป ไม่จดจ่อกับผลที่เคยได้อย่างนั้นอย่างนั้นนะ ปล่อยไปเลย ทำไปธรรมดา ๆ เอาอีกแล้ว เป็นขึ้นมาอีกแล้วแบบเก่า อัศจรรย์เกินคาด วันหลังก็เป็นบ้าเข้าไปอีกแหละ มันก็ไม่ได้ เรื่องเหมือนเก่านั่นแหละ เป็นอย่างนั้นนะ เป็นสองครั้งแล้ว นาน ๆ เป็น

จนกระทั่งเราจิตไปหมดแล้วเรื่องสัญญาอารมณ์อันเก่า เหมือนหนึ่งว่าไม่มีเหลือเลย มีเหลือแต่ปัจจุบัน ประหนึ่งว่าหาใหม่ ไม่สนใจ เหมือนไม่เคยรู้เคยเห็น เอาอีก ลงฝั่งอีก โอ้โฮ อัศจรรย์อีกละ โห ธรรมเลิศเลอ จิตของเราทำไมจึงเป็นอย่างนี้ แต่เกิดมาไม่เคยเห็น ความเลิศเลอ ความอัศจรรย์ของจิต ทำไมเป็นอย่างนี้ คือมันขาดหมดเลยในแดนสมมุติทั้งหมด ประหนึ่งว่าเป็นอรหันต์น้อย ๆ ขึ้นมาองค์หนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เจ้าของก็ไม่ได้สำคัญนะว่าเป็นอรหันต์ แต่มันตื่นเต้นกับที่มันแสดงอะไร เอาอีก ครั้งที่สาม นี่ก็หลายปี เป็นปี ๆ แหละมันถึงเป็นให้ทีหนึ่ง เป็นอีก เป็นก็อัศจรรย์แบบเดียวกัน

นี่แหละที่เราไม่เคยรู้เคยเห็น มันเป็นกับใครก็ตามเถอะนะ ไม่ต้องบอก สัญญา อารมณ์ของจิต มันจะผูกพันทั้งวันนะ ทำงานทำการอะไร จิตมันจะผูกพันอยู่กับอารมณ์ ที่เคยได้มาแล้ว เราเรียนหนังสือมันก็ไปผูกพันนั้น เช่นใครทำงานการอะไรก็ตามมัน จะไปผูกพันอยู่ตรงนั้น แต่มันหมายมั่นปั้นมือเอาไว้ว่า ทำไม่ได้ช่างมันเถอะ เวลาออกนี้

จะเอาให้ได้ เป็นอื่นไปไม่ได้ มันมั่นใจไว้เลย เพราะฉะนั้นเวลาออกมันถึงเอาใหญ่เลยจริง ๆ มันก็ไม่พ่นนะละ จิตที่มันเป็นอย่างนั้น

ที่นี้มันยิ่งละเอียดเข้าไป แปรลกประหลาดเข้าไป เมื่อทำเข้าไปเท่าไร ๆ พุดไม่ถูกนะ เป็นในหัวใจนี้ เป็นได้อย่างชัดเจน ไม่สงสัยอะไรเลยแหละ แต่ที่จะพุดให้ใครฟัง มันพุดไม่ถูก อันนี้แหละเป็นเครื่องดูดตี๋มจิตใจให้มีแก่ใจที่จะบำเพ็ญหนักเข้า ๆ อันนี้แหละเป็นเชื้อสำคัญ โห มันทำให้เกิดความเชื่อความเลื่อมใสในอรรถในธรรมทั้งหลายจากที่เราดูเราเห็น เพียงขณะเดียวเท่านั้นแหละ แล้วไม่ลืมเสียด้วยนะ ถึงไม่เป็นอีกก็ไม่ลืม ความเชื่อแน่นว่าจิตเป็นอย่างนั้น มันเชื่อแน่น ฝงลึกมาก เวลาออกถึงได้เอากันใหญ่

ออกปฏิบัติจริง ๆ เราไม่เหมือนใคร นิสัยเรามันเป็นคนนิสัยอย่างนี้ มันจริงจังทุกอย่าง ถ้าลงว่าเอาอะไรแล้วเป็นขาดไปเลย เป็นอย่างนั้น เหลาะแหละไม่เป็น ถ้าลงได้จริง แล้วเหลาะแหละไม่เป็น นอกจากตั้งใจเหลาะแหละ เช่นพุดเล่นอย่างนี้จริงไม่มี เวลาเล่นมีแต่เล่น เหลาะแหละ ๆ ไปเรื่อย หาความจริงไม่มี พลิกปั๊บนี่จริงแล้ว ที่นี้การเล่นไม่มีเลย แน่เป็นอย่างนั้น พลิกยังงั้นมันก็ได้ ที่นี้เวลาออกปฏิบัติมันก็เป็นละชิ หนักตลอดเวลา ทั้งวันทั้งคืนไม่เคยละ ก็เวลาเรียนหนังสือก็เรียนทั้งวันทั้งคืน ที่นี้เวลาจะออกปฏิบัติแก้กิเลสก็ต้องแก้ทั้งวันทั้งคืน เพราะต้องการความพ่นทุกซึกโดยถ่ายเดียวเท่านั้น

มันจึงหนักมากนะ จิตใจหมุนอยู่ในความพ่นทุกซึก หมุนอยู่ในความจะให้เป็นพระอรหันต์ ว่างั้นเลยนะ มันหมุนอยู่นั้นนะ ไม่ไปไหน หมุนอยู่นั้น รุนแรงมากทีเดียว เพราะฉะนั้นมันถึงลากความทุกซึกความลำบากของเราไปตาม ๆ กัน โดยไม่ได้คิดว่ามันทุกซึกยากลำบากเลย เหมือนนักมวยเขาต่อยกัน เวลาต่อยกันนี้ชด์กันเต็มเหนี่ยวเลย ใครเป็นใครตายไม่สนใจกัน อันนี้เวลามันพึดกับกิเลสก็แบบเดียวกัน มันไม่พ่นนะ นี่ละความสัตย์ ความจริงที่เราทำ ธรรมะให้ประโยชน์แก่เราอย่างนี้

กิเลสมันรุนแรง จะทำคุณงามความดีจะภาวนานี้ มันทำให้ย่อหย่อนอ่อนกำลัง ถ้าตั้งใจตั้งสติตั้งกิเลสมันลากไปเสีย ๆ เราก็อ่อนต่อมัน ๆ สุดท้ายกำลังของเราไม่มีแล้วก็ชี่เกียจ นั้น มันต้องมีเวลาพึดเหวี่ยงกัน เวลามันตีตมันดั้น มันเก่งนัก เอา มึงเก่งกูเก่ง นั้นชด์กันเลย มันก็ได้เหตุได้ผล นี่แหละมันค่อยเป็นไปอย่างนี้เรื่อยมา ๆ จึงว่าความเอาจริง เอาจึงเป็นผลมากนะ พิจารณาย้อนหลังหาที่ตำหนิเจ้าของไม่ได้เลย ฟังซินะ เป็นยังงั้นถึงหาที่ตำหนิไม่ได้ คือความเพียรมันผาดโผนเอาหมดตลอดไม่เคยอ่อนข้อเลย

จะได้คิดย้อนหลังไปหาความเพียรของเรา ตอนนั้นความเพียรอ่อนแอท้อแท้ เหมือนกับว่าจะถอยหน้าถอยหลัง มันไม่มีเลย มีแต่หมุนตี๋ว ๆ มันถึงน่ากลัวนะ ความ

เพียงของเราพิจารณาอันหลัง อื้อ น่ากลัวแล้วขยะๆ อย่างนั้นมันก็ทำได้ ๆ แน่ะ คืออย่าง
ปัจจุบันนี้มันทำไม่ได้ ตายเลยทำแบบนั้น ปัจจุบันนี้มันก็แก่เข้ามาแล้ว แล้วก็ไม่ทราบจะสู้
กับอะไรอีก ก็ว่างั้นพูดง่าย ๆ ตอนนั้นข้าศึกประจันหน้าอยู่นี้ มันจะถอยได้ยังไง มันก็พืด
กันเต็มเหนี่ยว เป็นตายก็ไม่คำนึง เพราะฉะนั้นมันจึงไม่รู้จักหนักจักเบา ผาดโผนจริง ๆ ถึง
คราวผาดโผนจิตนี้ เอา เป็นก็เป็น ตายก็ตายชดกันเลย เวลาได้ผลขึ้นมา มันได้จากความ
เด็ดความเดี่ยว ความจริงจังทั้งนั้น มันไม่ได้ด้วยความอ่อนแอเหลวไหลนะ เพราะกิเลสมัน
หนาแน่น ต้องเอากันอย่างหนัก เมื่อนักเข้าไปกิเลสค่อยเบาลง ผลของธรรมก็สงบ แสดง
ขึ้นภายในจิตใจ

นี่แหละระหว่างกิเลสกับธรรมพืดกันบนหัวใจ เหมือนนักมวยต่อสู้กันบนเวที เวที
คือหัวใจ ชดกันอยู่นั้น เมื่อต่างฝ่ายต่างไม่ถอย เอาแพ็คคราวหนึ่ง เอาให้ชนะคราวหนึ่งจน
ได้ มันหากมีอยู่ที่นี่ที่จะพืดจะเหวี่ยงให้ได้อย่างใจ เอาไปเอามามันก็ได้ พูดถึงว่า ความ
สบายนี้มี ตอนจิตเป็นสมาธิ ยอมรับว่าสบาย แต่จะว่าสบายด้วยความเฉื่อยขามมันก็ไม่มีอีก
แหละ ความสบายมันก็ติดใจอยู่กับสมาธิเสีย เพลินอยู่กับนั้น สบายอยู่กับนั้น ความเพียรก็
หนุนสมาธิ มีแต่จะให้แน่นหนามันคงยิ่งขึ้น มันก็ไม่ยิ่ง มันก็เท่าเดิม น้ำเต็มแก้ว คือสมาธิ
เต็มภูมิเหมือนกับน้ำเต็มแก้ว จะทำอะไรมันก็เลยนั้นไม่ได้ แต่จิตก็เพลินอยู่กับสมาธิอัน
นั้น จะว่ามันนอนใจ เฉื่อยขามมันก็ไม่เฉื่อยชา

คำว่านอนใจนั้น มันก็มีความมุ่งอันหนึ่งว่า สมาธินี้เป็นนิพพาน จิตดวงนี้ดวงที่
เด่น ๆ นี้จะเป็นนิพพาน มันก็หมุ่นอยู่นี้ ไม่มีวันมีคืนอีกเหมือนกัน หมุ่น จนกว่าปัญญา
ออก ถ้าไม่อย่างนั้นติด ตรงนี้จะถือว่าเป็นความสะดวกสบายก็ได้ อยู่ด้วยความรื่นเริงกับจิต
ที่เป็นสมาธิ อยู่ที่ไหนอยู่ได้คนเดียว ได้ทั้งนั้น คือมันไม่มีอะไรเกี่ยวข้อง เหลือตั้งแต่ความรู้
ที่เป็นสมาธิสง่างามอยู่ภายในหัวอก อยู่ไหนมันพออยู่ในนี้ มันไม่ได้สนใจกับอะไร ๆ มัน
สง่างาม นิ่งที่ไหนก็สบาย ยืน เดิน นิ่ง นอน สบายตลอด ไม่มีอะไรกวนใจ

ความคิดปรุงเรื่องนั้นเรื่องนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสหลุดลากไปแต่ก่อน มันไม่มี
เพราะอำนาจของสมาธิกดหัวมันลง ความคิดปรุงแต่งต่าง ๆ จึงไม่มี มีแต่ความสงบแนว ที่
นี้เวลามันแยบคิดออกไปนิดหน่อย รำคาญ นั้นเห็นไหม แต่ก่อนมันไม่ได้คิดไม่ได้มัน
รำคาญ ต้องให้คิดไหว้งถึงไม่รำคาญ ที่นี้กลับมาจิตมีสมาธิเป็นฐานที่อยู่ มีแต่ความสงบ
แนวแล้วที่มันจะยิบแยบออกไปนิดหนึ่ง รำคาญ ไม่อยากคิด อยู่อย่างนี้ดี นี่ขั้นสมาธิ
เพราะฉะนั้นผู้ที่มีสมาธิแล้ว ถ้าไม่มีผู้แนะนำทางด้านปัญญาติดได้ เรามันติดมาแล้ว เพลินอยู่

ในนั้น จะว่าเฉื่อยชาในความเพียรก็ไม่มี มันหากเพลินอยู่ในชั้นภูมิของตัวเอง เพียรก็เพียร อยู่ในนั้นแหละ เพลินอยู่ในนั้น จนกระทั่งก้าวออกทางด้านปัญญา

เมื่อสมาธิเต็มภูมิ จิตมั่นอิมอารมณ์ จะคิดถึงเรื่องรูป เรื่องเสียง เรื่องกลิ่น เรื่องรส อะไร เหมือนแต่ก่อนที่มันเป็นบ้ำกับเรื่องคิดในสิ่งเหล่านั้นนั้น มันหมด นี่เรียกว่า จิตอิม อารมณ์ มันไม่อยากจะคิด อยู่แต่ความสงบ เอาความสงบนี้แหละออกทางด้านปัญญา ให้มัน คิดทางด้านปัญญา ทีนี้เมื่อจิตมีความสงบ ความอิมตัวในอารมณ์แล้ว มันก็ไม่ส่ายส่ายไป ไหน จะให้ทำงานอะไรมันก็ทำละซี คิดเรื่องปัญญา พิจารณา อนิจจัง ทุกข์ อนัตตา ความแตกความสลายในธาตุในชั้นธ อสุภะอสุภัง มันพิจารณา มันก็เพลินในนี้ มันไม่ออก เพราะ มันไม่หิวโหยในอารมณ์ต่าง ๆ มันก็ทำงานให้

จากนั้นก็เบิกกว้างออก ๆ ทีนี้ความรู้ทางด้านปัญญากับความรู้ทางด้านสมาธินี้ แหม ไปเป็นคนละโลกนะ แต่ก่อนเราก็เพลินจนเป็นบ้า ว้างั้นเถอะนะ ว่าแปลกประหลาด ว่าอัศจรรย์ อิมเอิบอยู่อย่างงั้นทั้งวัน แต่พอก้าวออกทางด้านปัญญาแล้ว เบิกกว้างออก ๆ ความรู้ ความเห็น ความเป็นต่าง ๆ ของจิตชั้นปัญญาละเอียดเข้าไป ๆ ทีนี้มันก็มาตำหนิ สมาธิ โอ้ย สมาธินี้มันนอนตายเฉย ๆ แก้กิลีสตัวเดียวก็ไม่ได้ ปัญญาต่างหากแก้กิลีส นั้น เห็นไหมทีนี้ ก้าวแล้วนะทีนี้ พอลูกทางด้านปัญญา ไม่มีวันมีคืน หมุนตัว ๆ เลย

การปฏิบัติให้มันเห็นชัด ๆ อย่างงั้นซิ มางมเงาเกาหลี สอนคนอื่นด้วยความหลับ ตา ใครจะฟังได้วะ ต้องสอนด้วยการปฏิบัติตัวมาแล้ว พระพุทธเจ้าปฏิบัติมาแล้วจึงมาสอน โลก สาวกทั้งหลายรู้แล้ว ปฏิบัติมาเรียบร้อยแล้ว รู้เห็นชัดเจนแล้วมาสอนโลก ท่านจึงไม่ ผิด ครูบาอาจารย์ทั้งหลายที่ท่านสอนโลก ท่านก็รู้ เข้าใจมาเรียบร้อยแล้ว ท่านจึงสอนไม่ ผิด ไอ้เราไม่รู้ โดดนั่นโดดนี่ อวดรู้อวดฉลาด เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไปอย่างนั้น สอนคน ให้เขาได้มรรค ได้ผลสด ๆ ร้อน ๆ คนตาบอดมันไม่เคยนั่งสมาธิ ไม่เคยภาวนา จิตไม่เคย สงบ จิตไม่เคยเป็นสมาธิ จิตไม่เคยเป็นปัญญา

การพูดออกคำไหนมันจึงขัดต่อทั้งสมาธิ ทั้งปัญญา ขัดไปตลอดเวลา นี่จิตไม่เป็น พุดให้ผู้ที่ทรงศีล ทรงปัญญา วิชชาวิมุตติฟัง ฟังไม่ได้นะ เพราะท่านผ่านมาด้วยเหตุด้วย ผลทุกอย่างเรียบร้อย ไอ้เราไม่รู้อะไร ไอ้อวดตัวว่าเก่งว่ากล้าสามารถ แล้วไปพุดอวดเฉย ๆ อวดหลับตาอวดมันก็รู้ จะว่าไง ถ้าพุดตามแถวแนวเดียว ไม่ค้ำกัน ผู้ปฏิบัติด้วยกันจะไม่ ค้ำกันเลย เพราะแถวของจิต มคฺโค ๆ แปลว่าทางเดินของจิต ก็เหมือนทางเดินเท้าเรา นี้ เราเดินไปด้วยเท้า ด้วยรถยนต์ รถไฟเราก็ไม่สงสัย ทางสายไหนไปไหน ๆ

ทางเดินของจิตที่ไปต่อมรรค ผล นิพพาน กว้างแคบสะดวกขนาดไหนตามภูมิจิตนิสัยของตัวเอง มันจะรู้ในตัวเอง เปิดเผยในตัวเอง นั่น ทีนี้เวลาผู้ไม่เคยปฏิบัติ ไม่เคยรู้เคยเห็นในธรรมเหล่านี้แล้ว แต่อยากรู้อยากอวดฉลาด แล้วมาพูดเหยียบธรรมเหล่านี้ไป มันฟังไม่ได้นะ นอกจากว่า ออย่ามาอวดพอมึง ว่างั้นถนัดดี เข้าใจไหม นอกจากจะพูดว่า มึงออย่ามาอวดพอมึงนะ พอมึงยังไม่ตาย มึงออย่ามาอวด อยากว่าอย่างนั้นนะ แยะมามันรู้แล้วนี่ ภูมิของคนภูมิใดชั้นใด พูดออกมาด้วยความรู้จริงเห็นจริงมากน้อยมันจะยอมรับประกันทันที ตั้งแต่สมาธิขึ้นมา พูดขึ้นมาด้วยความดันเดาเกาหมัด แยะออกมามันรู้ทันที ขวางธรรม ๆ ปิดธรรมด้วย เหยียบธรรมด้วยไปในตัว ทำลายธรรมด้วยไปในตัว เมื่อเป็นอย่างนั้นแล้วจะไม่ทำลายจิตใจของผู้ฟังได้อย่างไร ต้องทำลายร้อยทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์ไปเลย

นี่เราพูดถึงเรื่องการภาวนา อะไรจะแม่นยำยิ่งกว่าหัวใจที่สัมผัสสัมพันธ์กับธรรมมคฺโค ๆ คือทางเดินของจิต ก็เลยอยู่ที่ไหนก็เห็นหมด อะไร ๆ ที่เป็นทางผ่านมันเห็นหมด ๆ นั่นละพระพุทธรเจ้าจึงสอนโลกอย่างสว่างาม จนกระทั่งมาทุกวันนี้ เวลานี้กำลังกิเลสปั่นตัวมูตรตัวคุณขึ้นมาเหยียบธรรมพระพุทธรเจ้า ยกตนเป็นทองทั้งแท่งขึ้นมาเหยียบธรรมพระพุทธรเจ้า ซึ่งเป็นทองทั้งแท่งให้จมลงในมูตรในคุณ เวลานี้กำลังเหยียบอยู่ทุกแห่งทุกหน เพราะมันไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เป็น แต่อยากอวดรู้ อวดฉลาดอยากเป็นครูเป็นอาจารย์เขาละซี ให้เขานับถือถือน้ำก็พอ ตัวเองไม่รู้ นับอะไรก็นับไปซิ เกิดประโยชน์อะไร ถ้ามันรู้จริงแล้วใครนับไม่นับมันไม่เคยสนใจ ไม่มีอะไรเลิศยิ่งกว่าธรรมที่อยู่ในใจเจ้าของ คำชมเชยคำสรรเสริญนั้นเป็นเพียงลมปาก มันมีน้ำหนกอะไรยิ่งกว่าธรรมอันนี้ที่เทิดเจ้าของอยู่เป็นความอัศจรรย์ตลอดเวลาอันละ อันนี้มันเทิดที่สุด อยู่ที่ไหนพอตลอด ประสา คำสรรเสริญ โอ้ย ดีนะ ๆ เท่านั้นเป็นบ้าไปแล้ว ยังไงกัน

นี่ละที่สอนพี่น้องทั้งหลาย เราไม่ได้มาสอนเล่น ๆ นะ ว่างี้เลย เต็ดเสียด้วยนะ ไม่สงสัยเลยนะหัวใจนี้ ทั้ง ๆ ที่แต่ก่อนมันก็ไม่รู้ แต่เวลามันเป็นขึ้นมาแล้วจะให้ว่าไง เหมือนเราหลับตานี้มันไม่เห็น ยังไงมันก็ไม่เห็น พอลืมตามานี้ปิดมันได้ยังไง มันเห็นอยู่ที่นี่ พอเวลามันรู้มันก็เป็นอย่างนั้น เหมือนคนลืมนตา ไม่ได้เชื่อใครเลยละ เชื่อตากับวัตถุที่สัมผัสกับตานี้เท่านั้น นั่นยันกันเลย พระพุทธรเจ้าทรงหยั่งทราบอะไรเป็นอย่างนั้น สนฺทิฎฐิโก หยั่งทราบไปหมดเลย ประจักษ์ในตัวเอง ๆ เอาละวันนี้เพียงเท่านั้น